

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת
כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת מקץ תשפ"ד

גליון ב' אלפים ק"א

שנה מ' • גליון י'

יוצא לאור ע"י
מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת מקץ – שבת חנוכה תשכ"ח

- כל אחד חייב להכיר בערכו ולא לילך בגדולות ובנפלאות ממנו, ולקיים וחסאתי נגדי תמיד.
- בלשון הגמרא והמהדרין, והמהדרין מן המהדרין, היינו רק מי שבכל דרכיו נוהג בהידור רשאי לעשות כן בנר חנוכה, ובמה שהמחבר בשולחן ערוך סתם הדברים שלכולם ההדלקה בדרך מוסיף והולך.
- להעבירם על 'חוקי' רצונך, היינו שהסירו הגבולים והדרגות, ומזה נגרם להשביחם תורתך.
- לכן תקנו בנר חנוכה כמה דרגות באופן קיומה. על פתח ביתו מבחוץ כדי להרבות קנאת סופרים. ובטעם שבזמן הזה מדליקין בפנים.
- מוקה"ק מצאנו שצדק הנודע ביהודה בנוגע לאמירת לשם יחוד.
- כח הקדושה במדת והצנע לכת. הרשעים נקראים חיצונים. עיקר העבודה בפנימיות הלב.
- בתורה ומצוות להתרברב מגבירים כח הטומאה. על ידי הקול קול יעקב בפרהסיא ובפרסום מתגברים הידים ידי עשו לבטל מלימוד התורה.
- מדליקים מבחוץ להראות מה גרם להתגברות היוונים. עד שתכלה רגל מן השוק לרמוז שבאין רואים לא קיימו מצוות.
- במה שראובן אמר להשליך יוסף הבורה. וביאור מעשה בלהה שלא חטא ח"ו. בביאור המדרש הדודאים נתנו ריח וכו'. סמיכות מאמרי רבי תנחום.
- התגברות מלך בבל להקיף העיר לפי שעשו מעשיהם כלפי חוץ.
- בהעתקת התורה ליוונים נמסרה התורה לקליפות ולכן נעשה חושך בעולם.
- צירוף החודש מפסוק גדלו לה' אתי וגו'.
- אין שמחתנו בחנוכה בשלימות כיון שבית המקדש חרב. לכן מדליקין בפתילות ושמונים שאין מדליקין בשבת.
- אצל זק"ק מצאנו בחנוכה לא העמידו יין רק מעד. ובמה שאמר בזה אל תרבה שיחה עם האשה.
- מצדיקים שעוכב הגאולה בגלל האומרים אני אמלוך, לא בגלל הפושעים אלא מחמת אלו שעושים מצוות בחיצוניות ואין תוכם כברים.
- רוח אלקים מרחפת על פני המים זה מלך המשיח.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

הבא לטהר מסייעין אותו

- קליפת יוון היתה להכניס בבני ישראל יאוש שאינם יכולים עוד לעשות תשובה.
- מספדה"ק ייטב פנים, שהכהנים חפשו שמן טהור והיו בכך באים לטהר, וסייעו אותם מן השמים למצוא שמן טהור.
- עולם הזה נברא בה' להורות דמהני תשובה ואי הדר בתשובה מעיילי ליה.
- מהזוהר הקדוש שעבודת הטומאה לעשות ה' לח' בכדי לסתום הפתח לדופקי בתשובה.
- לעתיד לבא ישחט הקב"ה את יצר הרע אף שעשה את שליחותו, כי חוץ משהסית לחטא גם הביא את האדם לידי יאוש וצייר את התשובה כהר גבוה וקשה.
- למעלה מכ' אמה פסולה, להורות דתשובה מהני לכל אדם, גם לקטני דעת והבא לטהר מסייעין אותו.
- ראובן הציע לזרוק את יוסף הבורה, כדי לעשות לכל הפחות פעולה כלשהו למען הצלת יוסף מידי אחיו, וסייעו בעדו מן השמים.
- הבא את האנשים הביתה, הוסיף ה' לרמו שעולם הזה נברא בה', ונרמו בו חנוכה.

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת

לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרישת מקץ

שבת חנוכה תשכ"ח

הארץ חסיד^א. ורבים יכשלו בזה מחמת שלא שמשו צדיקים, ולא דבקו ביראי ה', ולא למדו ספרי חסידות, על כן לא הודע להם שאדם צריך לילך בהדרגה, ומי שחטא לפני השי"ת ראשית כל עליו לתקן החטאים והתאוות, ולעקור מעצמו רוח הטומאה, סור מרע ואחר כך ועשה טוב (תהלים לד, טו) וכל עוד ששקוע בנ' שערי טומאה אסור לו להתהלך בענינים גבוהים, שזה בכלל (אבות א, יג; שם ד, ה) ודישתמש בתגא חלף (עיין רמ"א שו"ע יר"ד סימן רמו כא; זוהר ח"ג דף רמד, א ברע"מ), ואין לו אלא לעבוד את השי"ת בדרך פשוט. ראשית חכמה עליו להשכיל כיצד להיות יהודי פשוט, וילמוד שולחן ערוך ופוסקים אחרונים למען דעת את המותר ואת האסור, ובכלל זה כל השולחן ערוך אורח חיים שיש בו דברים הנוגעים בכל עת ובכל רגע כיצד חייב להתנהג, ובפרט הלכות שבת כדי שלא יכשל ח"ו בחילול שבת, וכן גמרא ותוספות ומשניות, דברים השווים לכל נפש, ולא ילך בגדולות ובנפלאות ממנו. צריך לדעת

בתורה הקדושה (בראשית מא, לה) ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו.

יש לבאר כוונת אומרו הנמצא 'כזה', דהיה לו לומר הנמצא כמוהו. גם אומרו אשר רוח אלקים 'בו' דייקא, ולא אמר הנמצא איש כמוהו ברוח אלקים.

למעלה בפרשה (מא, כא) ומראיהן רע כאשר בתחלה ואיקץ, יש ד' במסורה גדולה, הכא, ומראיהן שפל מן הקיר (ויקרא יד לו), ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה (יחזקאל א, ה), בחוצות יתהוללו הרכב ישתקשקון ברחובות מראיהן כלפידים (נחום ב, ה). והובא גם בחתם סופר עיי"ש מה שמבאר בזה.

*

נראה לומר, דהנה כתיב (תהלים נא, ה) וחטאתי נגדי תמיד, שאם אדם עבר עבירה ח"ו לעולם אל ישבח מזה, ויזכור תמיד שאל לו לדרוש במופלא ממנו, כי חוטא ופושע אינו רשאי לקפוץ במעלות הצדיקים, וכאשר הזהירו חז"ל (אבות ב, ה) אין בור ירא חטא ולא עם

^א פירוש שאסור לעם הארץ להתנהג בחסידות שיעשה חומרות וגדרים כמנהג החסידים וכו' (אור החיים, ריש פרישת בחקותי, אופן ו).

יבוא אחד שמיקל ראשו בתפילת ערבית בכוונה ויתכן שאחר התפילה אפילו איננו יודע אם אמר על הנסים, או אחד שמבלה הזמן בבתי משחקים רח"ל, ויעמוד להדליק בהידור מן ההידור; הוא עובר בכל תרי"ג מצוות, ורק זה מה שחסר לו לשלימות. על כן דקדק ואמר והמהדרין, כלומר אלו שמקיימים כל המצוות על צד היותר טוב, הם הרשאים להוסיף הידור במצוה זו להיות מדליקין גר לכל אחד, ואלו שבכל דרכיהם הם מהדרין מן המהדרין, כגון שני זקנים בצידון שבשמים העידו עליהם שהם במדרגת מהדרין מן המהדרין, הם מדליקין באופן של פוחת והולך או מוסיף והולך. והיינו דקאמר רבי יוחנן (ס) שני זקנים היו בצידון אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל וכו', שנים בלבד היו בכל העיר שעשו כך בהיותם ראויים לאותה איצטלא.

ובא המחבר הקדוש בחכמתו וכתב כהלכה פשוטה ופסוקה (אור"ח סימן תרעא, ב) בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך וכו' עיי"ש, ועמדו בזה שלא הזכיר כלל דעיקר המצוה גר איש וביתו והמהדרין וכו', ולדרכנו יש לומר שראה פני הדור בעקבתא דמשיחא, איך שיכול להיות אחד שמדליק כמהדרין מן המהדרין ואחר כך יושב ומבלה כל הלילה כמשחק קוויטלעך רח"ל, על כן כתב זאת בגדר עיקר המצוה, שלפחות מי שעושה כן לא יתפאר בלבבו לומר שהוא מן המהדרין מן המהדרין, ויידע רק שמקיים עיקר המצוה כמו שנתפשט החיוב לכל אדם מישראל.

*

שארם פשוט אינו יכול להתדמות אל הצדיקים נביאי ה', מיורדי מרכבה ומהנכנסים לפרדס, שכל היום היו דבקים בעולמות העליונים ולא היו כלל בהאי עלמא, והם היו רשאים לעשות מה שאתה אינך רשאי.

ובעוונותינו הרבים חופצא יסגא (סוטה מט, ב), אברך ובחור שעד עתה עשה כל דברים אסורים ורעים נהפך באחת ל'אברך חסיד' במה שלובש שמריימל ושאר בגדים, וכבר מוחל לעצמו כל העבירות שעשה מימי נעוריו, בעוד שלמעשה גם עתה אינו מתנהג בחסידות, לעסוק בתורה כל היום, ולשמור עינו ואזניו ומחשבותיו, באופן שלפחות מהיום והלאה יתנהג בקדושה ובטהרה, רק מתיימר בנאוה וחופצא לעבור על מה שכתוב בשולחן ערוך במקום להזהר ולשמור כל מה שכתוב בו. וכבר מתיר לעצמו לעשות ככל מה שרבו עושה, ועוסק בספרי קבלה, ומלעיג על גדולי התורה ויראי שמים, זה ככה וזה ככה, הצד השוה שבהם שאין שומרים על עצמם להתנהג בקדושה ובטהרה.

על כך תנו רבנן (שבת כא, ב) מצות חנוכה גר איש וביתו, והמהדרין גר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך עיי"ש. ויש לבאר במה ששינה לשונו לדבר על הגברי כשמתחילה דיבר על החפץ של המצוה, והיה לו לומר ומצותה בהידור גר לכל אחד וכו'. אלא להורות נתן דלא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, שלא

לקיימה בהידור מן ההידור, ובמצוה אחרת בועט בעיקרי תורה, והוא עוד בעיני עצמו כאדם חשוב בהיות ומצוה מסויימת הוא מקיים בהידור, אם זה בלבד, או בדיעה והשקפה, או באיזה לימוד, כשלפי דעתו התנועה וההנהגה שלו מהפכת אותו לאדם השלם. ורבתה המכשלה בזה בכל העולם, ושבה אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה חיים עדנה לראות בחסרון דעת ועם הארצות כזאת שפשתה בעולם, אך שהעובר בעיקרי תורה ואיסורי כריתות רח"ל עוד נחשב כאדם חשוב וכמהדרין מן המהדרין, ובטומאתו מכסה ומסתיר כל מעשיו המקולקלים עד כדי לומר אני ואפסי, ואינו רואה שום צורך להטיב דרכו כי בעיניו הוא יותר טוב מכל אחד, שכן הוא לומד מה שאין אחרים לומדים וכיוצא בזה.

ברוח זה עמדה מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך על ידי להעבירם מחוקי רצונך, מלשון (משלי ה, כט) בשמו לים חוקו וגו' ששם את החול חוק וגבול לים (ויקרא רבה לה, ד), וכך בעשיית רצונו יתברך יש חוקים וגבולות, מצוות חמורות ומצוות קלות, חיובי מיתת בית דין ואיסורי כרת וכו', וכן הידורי מצוה המסורים ליחידי סגולה בלבד, ובאו הרשעים ועשו בלבול בעולם, עד שאפשר לעבור על כל התורה ולהתכסות תחת מסוה של בגדי פאר, ובסוף עוד לומר שרק הוא יהודי טוב וכל העולם רשעים. ובכך על ידי משמוש הגבולות, להעבירם מחוקי רצונך, נעשה להשכיחם תורתך.

ובך גברה כח הטומאה בעולם עד אשר ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם

בזה נוכל להבין מה נשתנה מצוה זו מכל מצוות שבתורה, שדוקא כאן יסדו ואמרו כמה דרגות באופן קיום המצוה. ונקדים להתבונן איך עלתה ביד מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך (נוסח על הנסים), ולבאר גם כן אריכות וכפילות הלשון להשכיחם וכו' ולהעבירם וכו'.

והנראה דהנה זאת מלפנים בישראל היה ידוע וקבוע מה שהוא מעיקרי תורה, ומה שהיא מצוה וחיוב דרבנן, ומה שאינו אלא מילתא דחסידותא המיוחד לבני עלייה בלבד, כאשר לשאר עמא דארעא הנהגה כזאת היא בגדר יהורא. כדמצינו בגמרא שהיו מעלות בקודש ובטהרה, אוכלי טהרות (עבודה זרה לו, א' אמו כולי עלמא אוכלי טהרות ניניהו), אוכלי תרומה ואוכלי קודש (חגיגה יח, ב), אוכלי חולין על טהרת תרומה (שבת יד, א), וחולין שנעשו על טהרת הקודש (חגיגה שם), שזוהרו מנגיעת בגדי עם הארץ (שם) ומצינואר דעם הארץ (שם כג, א), מה שאצל מי שאינו בר הכי היו יהורא (ועיין כחכות סב, כ תוד"ה דהוה). כל אחד היה מכיר את מקומו, והטיב לדעת מה מעיקרי התורה ומה בגדר הידור, וכאשר אחד רצה להיות חבר היה צריך לקבל עליו דברי חבירות (בכורות ל, ב), שבלי זה אין לו להתנהג כחבר דהוי יהורא. וממילא קנאת סופרים הרבתה חכמה, כשכל אחד היה שואף ומשתדל להיות מן החברים.

אבל בעוונותינו הרבים שנתגברה עם הארצות, שאם אתה אומר לו טמא אומר לך שלי טהור ושליך טמא (חגיגה כב, ב), ובוחר בתורה ובמצוות כאוות נפשו, במצוה אחת נוהג סלסול

שיתנהג בקדושה ובטהרה כמותו עד שגם הוא יהא ראוי להדליק כן.

ובזמן הזה כולנו מדליקין בפנים (רמ"א שו"ע אור"ח סימן תרע"א, ג' ובכמ"ק), כי לפי מצב הדור אם כולם ידליקו בחוץ כל אחד יחקה מעשה חברו, וכל עם הארץ יתיימר להיות ממהדרין מן המהדרין. ואם כי גם בפנים כולם מדליקין כמהדרין מן המהדרין, הכי עדיף טפי שלפחות לא יתבוה כבוד המצוה בחוץ בפני הכל, כשיראו איך שעם הארץ נוהג בה כמו תלמיד חכם.

*

זה דבר המסורה, ומראיהן שפל, שהם שפלים ונבזים באופן שהטומאה ניכרת ונראית על המצח שלהם, וכמו שכתב הרמב"ן בהקדמתו לחומש בראשית, שיש חכמה להכיר בפני האדם מה מעשהו [גנב אדם יודע ומכיר בו, נואף אדם יודע ומכיר בו וכו']. ובכל זאת ומראיהן כלפידים, שמראה עצמו בוער כלפיד אש בעבודת ה', ועושה מצוות כמהדרין מן המהדרין, בעוד אשר ומראיהן רע כאשר בתחלה ולא פירש משום עבירה ולא עזב אפילו תאוה אחת. וזה בגלל שאין הולכים בדרך אמת להיות חלוקים במדרגות, רק לכל דמות ארבע החיות, שור, אריה שהוא בהמה טמאה, ונשר מעופות הטמאים, בכלן מראיהן דמות אדם להנה.

בזה עיקר החורבן והשמד שבעולם, מה שגם אלו שמראיהן שפל מתדמים אל הצדיקים להיות מראיהן כלפידים. ועל זה אמר זקני הקדוש מצאנו זי"ע: הצדק עם רבי יחזקאל'ע [בעל הגודע ביהודה], הנה נכנס לו עם הארץ ובור

בעת צרתם וכו', מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך וכו'. וצריך ביאור דאכן יש גם ופלא כמה שנמסרו ביד חלשים ומעטים, אבל מה החידוש והרכותא שנמסרו ביד טהורים וצדיקים ועוסקי תורה. ולהאמור נרמז בזה על התשועה גדולה ששבו בנים לגבולם במדרגיגות מדרגיגות, טהורים, וצדיקים, ועוסקי תורה, דלא כל מי שטבל ונטהר מטומאתו הוא צדיק, ולא כל מי שהוא בחזקת צדקות הוא מכלל עוסקי תורה, דגם כנשי דלאו בני תורה נינהו יש נשים צדקניות, וכיוצא בזה, ובוה נתבטל כח טומאת היונים כשכל אחד חזר לדעת ולהכיר את מקומו ומעמדו. וכל מי שעבר אפילו רק על עבירה דרבנן היה נכנע ונשפל בפני תלמידי חכמים, ונתקנא בצדיקים ועוסקי תורה, ולפחות השתדל שבניו יעסקו בתורה הקדושה.

ואמרו, נר הנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת כא, ב), כשכל אחד מדליק בהתאם למדרגיגתו, אדם פשוט נר אחד, והמהדר נר לכל אחד, והמהדרין מן המהדרין פוחת או מוסיף והולך, וכשאחד עבר ליד שכנו וראה שהדליק כמה נרות בעוד שהוא אינו יכול להדליק רק נר אחד, היה לבו נשבר ורוחו נשפל, וחשב בדעתו אם אני כבר לא אצליח להיות כמותו לפחות שיעזור לי השי"ת שאשאיר אחרי בנים שיהיו במדרגיגה זו להדליק שמונה נרות. לפיכך תקנו להדליק מבחוץ למען תהא קנאת סופרים תרבה חכמה (כנא כתר) כא, א), ולא שיחקה את מעשי חברו, רק

דכשיש לו משהו טוב מראה זאת לכל אחד, כחזיר הזה שפושט מלפיו לומר ראו שאני מהור (רש"י בראשית כו, לד). לכן כוחות הטומאה והרשעים נקראים חיצונים, שלא כמו צדיקים שהעיקר אצלם הוא הפנימיות, כמו ששמעתי מדוחו"ז הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע שקיבל כן מצדיקים ישישים,^א וכפי שמרבים ומגדילים לעשות בחיצוניות כך מתמעט הפנימיות.

והעיקר הוא ואהבת את ה' אלקיך ככל לבבך (דברים ו, ה), רחמנא ליבא בעי (סנהדרין קו, ב), בתוך תוכיות הלב לאהבה וליראה את ה', לפחד מכל חטא והרהור עבירה רח"ל. ודרך הטומאה בהיפוך, שבאין רואים יכול להיות מושחת ומנוול, ובפני בני אדם עושה כל דברים טובים להתפאר, כדרך הגויים שעליהם נאמר (משלי יד, לד) וחסד לאומים חמאת, דכל צדקה וחסד שעכו"ם עושין חמא הוא להן שאין עושין אלא להתיהר בו (בבא בתרא י, ב).

ועל ידי עבודה ולימוד התורה כזאת עוד מגבירים כח הטומאה. על זה נאמר (בראשית כו, כב) הקול קול יעקב והידים ידי עשו, ובמדרש (בראשית רבא סה, ב) בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו וכו' עיי"ש, ועמדו בזה דהא לא נאמר בכתוב ואין הידים ידי עשו. ולדרכנו יורמו דכאשר

^א בהסתופפי בצל קדושת דו"ז הרה"ק רבי שלום אליעזר זי"ע בראצפערט בחג הסוכות בשנת תש"ד לפני שהיתה המלחמה באונגריין, באמצע עריכת שולחנו הטהור גחן ולחש לי: קבלתי מצדיקים שעיקר העבודה היא בלב. (שפע חיים – רעוא דרעוין, פרשת מקץ, מאמר ט, משנת תשמ"ב)

לכית המדרש וזועק לשם יחוד, עם הארץ שכמוך, מה זה יחוד, ומה זה קוב"ה ושכינתיה. והגם שכבר הקשו בזה על דברי הנודע ביהודה, בכל זאת הצדיק זקני הקדוש את דבריו בכך שאין הדברים שוים לכל נפש. והוא הקדוש בכח תורתו וקדושתו וחכמתו תיקן את העולם בשעתו ולדורות, וברור אצלי אשר מה שנשאר עדיין בעוה"ש"ת קצת יהודים שומרי משמרת הקדוש בדור שפל הזה, זה רק בכוחו של אותו זקן זי"ע ועכ"י, שחולל מהפכה בעולם (כידוע למי שיוודע מה היה מצב העולם אז). ולא בחינם נכנעו אליו כל צדיקי דורו, וגם אלו שבתחילה לא ירדו לסוף דעתו בסוף הדוד ואמרו 'זוי גירעכט איז גיוועזען דער אלטער'. והיה חכם הרואה את הנולד (תמיד לב, א). ושורש הדברים כבר מרבו הקדוש מראפשיין זי"ע, שאמרו עליו צדיקים שהוא בעש"ט קטן, וזקני הקדוש אמר עליו שהיה מעין בעש"ט, והוא כבר התחיל בכך כשראה בזמנו שהעולם מתדרדר ויורד. ואנן מה נעני אבתריהו.

*

עוד נראה בזה. דהנה כח הקדושה הוא באופן של (מיכה ו, ח) והצנע לכת עם אלקיך, לבלתי היות כאסתירא בלגינא קיש קיש קריא (בבא מציעא פה, ב), דהיינו שבעניני עבודה וקדושה לא יהא ברו כתוכו רק יצניע הכל בתוכו, להסתיר ולהחביא הכל בחדרי חדרים. זקני הקדוש זי"ע מעיד על עצמו בשו"ת דברי חיים (יור"ד חלק ב סימן מז) ואין אנו עוסקים בחכמת הקבלה מתורה הקדושה רק בשעה שבני אדם על מטתם ואנחנו מנדרים שינה עכלה"ק, הכל בהסתר ובאין רואים. בהיפוך מדרך הטומאה

לרמו שלמדו תורה וקיימו מצוות רק כל זמן שבני אדם רואים, ומיד שכלתה רגל מן השוק פסקו. וזה שגנם לכל החורבן הזה, שמן השמים נתנו רשות לממאים הללו לעבוד עבודה זרה במקדש ה' (לבוש, אור"ח סימן תרע א), וכאשר נדב ואביהוא נכנסו פעם אחת בלבד שלא כדת יצאה אש מלפני ה' ותאכל אותם (ויקרא י ב), וכאן היו ממאים הללו יוצאים ובאים לממא מקדש ה' (ראה מגילת תענית פרק ה, בד"ה בעשרין ותלאת למרחשון וכו') ולא פגעה בהם יד ה', וכיוצא בזה קונן המקונן (קניות לתשעה באב, קינה טז) אבותינו זרה כהכניסו בחוריו אכלה אש וזה זונה צועה הכנים ולא נכוה באש. כל זאת מחמת שלמדו תורה בשוק, ובכך הם עצמם מסרו התורה הקדושה לקליפות וסטרא אחרא, וכמו שכתב זקני הקדוש זי"ע בבני יששכר (מאמרי כסלו, מאמר ג, אות י) שלימוד שלא כהוגן נתפסת על ידי הסטרא אחרא, ומדה כנגד מדה מסר השי"ת את מקדשו לסטרא אחרא, ונכרים מרקדים בהיכלו, ושועלים הלכו בו.

*

בדרך זה יפורש עוד המסורה. מראיהן דמות אדם להנה, אלו הצדיקים שדומים לדמות האדם שבמרכבה, שתיקנו הקומה שלימה ויש עליהם צלם אלקים, אבל ומראיהן שפל, כשתביט עליהם לא תראה בהם שום מעלה והתנהגות מיוחדת, דעל הכל חושב שאינו ראוי לאותה איצטלא, וזוה לו בגדר יוהרא. לעומת זה הרשעים אשר ומראיהן רע כאשר בתחלה, שהוא ברשעתו מתחילתו ועד סופו, כלפי חוץ ומראיהן כלפידיים, שמראה פנים כאילו

הקול קול יעקב, רצ"ל שאינו עוסק בתורה ומתנהג כיעקב רק כשקולו נשמע בחוץ, או הידים ידי עשו שולטות. בזמן שיהודי הולך בדרך טוב שיושב ולומד בלילה בלחש בסתר ובהיחבא, באופן זה הקול יעקב מבטל הידים ידי עשו, לא כן אם מתכוין להשמיע קולו ולפרסם עצמו, שאז התורה הקדושה חוגרת שק ועומדת לפני הקב"ה ואומרת לפני רבנו של עולם עשאוני בניך ככנור וכו' (סנהדרין קא, א), ובכך גורם לגזירות רעות רח"ל מחמת שהתורה מקטרגת, ואז הידים ידי עשו שולטות לבטל לגמרי מן התורה ח"ו, דמתקיים בו (תהלים ג, טז) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי.

*

בזה יש עוד בנותן מעם לשבח על שגר חנוכה מצותה בחוץ, דהנה עמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך וכו', והתמיה מתעוררת איך נהיה כדבר הזה והלא הקב"ה רוצה שבני ישראל יעסקו בתורה הקדושה, וכתשובה לכך מדליקים מבחוץ להראות שבאופן זה היה אז לימודם, ותורה כזאת אינה עולה לרצון, כדמצינו (מועד קטן טז, א) שגזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק, מאי דרש (שיר השירים ג, ב) חמוקי ירכיך כמו חלאים מה ירך בסתר אף דברי תורה כסתר עיי"ש, דכבוד אלקים הסתר דבר (משלי כה, ב), ואלו השוטים רצו רק ללמוד בחוץ בשביל להראות לכל את התמדתו ודיעותיו בתורה, ומזה באו הגזירות להשכיחם תורתך לגמרי.

זה גם ענין מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק (שבת כא, ב),

במעשה בלהה איך אשא פני לאחי הקדושים לגזור עליהם כרת מה לעשות. על כן ביקש מהם רק לדחות את הענין, כשהוא תולה תקותו שבינתיים יהא לבם נוקפם ויתחרטו מעצמם על מעשיהם. ועל דרך שכתב האלשי"ך הקדוש (שמואל א' כד, ה) שדוד בכריתת כנף בנד שאול רצה לנסות בעצמו אם זה כרצון השי"ת, שאם בכרת הכנף יהא לבי נוקפי על שולחי יד, מכל שכן שרעה בעיני ה' ליגע בעצמו ובשרו, ואם אין לבי נוקפי אדע כי מן ה' הוא זה, כי זה דרכו יתברך על ידי התעוררות כזה, לבלתי הביא תקלה על ידי הצדיק, עכלה"ק (ועיין ישמח משה, פרשת ויחי, בד"ה במד"ר אמר יעקב לדאובן; יטב לב, פרשת עקב, בד"ה והיה עקב תשמעון). וזה כלל גדול בתיקון המעשים שלא לקפוץ לגמור מעשיו מיד, שכך דרכו של יצר הרע שעומד על האדם לעשות הכל תיכף ומיד, רק ידחה לכמה רגעים ויבחון בעצמו אם לכו שלם עם מה שעושה. ועל זה סמך ראובן שאם ישליכו אותו הבורה, כעבור זמן קט יתעורר בלבם צער על מה שעשו, וישובו להציל אותו.

גם יש לומר שבענוותנותו לא ראה עצמו כראוי לכך שדבר גדול כזה של הצלת יוסף תבוא על ידו, וחשב שבודאי לא יצליח בכך, על כן אמר שישליכו אותו הבורה, וסמך על צדקתו של יוסף שיצילהו השי"ת, והרבה שולחים למקום.

ולפי דרכנו עוד לאלוקי מילין כזה, כי חשש מן הפרסום, וכדרכו הקדושה לעשות כל מעשיו בהצנע לכת גם כזה ביקש לדחותם עכשיו, כשבדעתו שאחר שילכו משם אז באין רואים יבוא הוא ויעלה אותו מן הבור להשיבו אל

בוער כלפיד ברשפי אש שלהבתיה. הצדיק תמיד מתיירא שמה אינו עושה כולם ומתקנא בכל ילד, ואילו הרשעים תמיד מתנשאים ומשתלחים כלפידים, שעל כל אחד מדבר לשון הרע ורכילות, ורוצה רק להראות מעלות עצמו שהוא כלפיד אש.

*

במדרש (מובא בוער אברהם, פרשת וישב, פרשה פד, ו בשם מדרש חוית; כתב סופר, פרשת ויצא, עה"פ וילך ראובן; ועוד) הדודאים נתנו ריח (שיר השירים ז, יד) זה ראובן שהציל את יוסף מן הבור, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה, חדשים וגם ישנים צפנתי לך זה תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

ויפורש לדרכנו ובהקדם עוד ליישב למה אמר ראובן להשליכו הבורה ולא הצילו לגמרי מיד, דאם היה גוזר עליהם בתורת כיבוד אח הבכור שיעזבו אותו לנפשו בודאי שהיו השבטים הקדושים שומעים לו, [וכן מצינו (רש"י בראשית לח, א) שמענו כן נגד יהודה אתה אמרת למכרו אילו אמרת להשיבו היינו שומעים לך], ובעוד שעל יהודה הטילו חז"ל דופי (סנהדרין ו, ב) דלא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר (בראשית לו, כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו, וכל המברך את יהודה הרי זה מנאיץ ועל זה נאמר (תהלים י, ג) ובוצע ברך נאיץ ה' עיי"ש, על ראובן העיד הכתוב (בראשית לו, כא) וישמע ראובן ויצילהו מידם.

ובפשטות נראה שכרוב שפלות רוחו חשב שאינו ראוי לצוות על השבטים הקדושים, אני שחמאתי

וראיתי להחיד"א (פני הוד, סוף פרשת וישלח) שהרמ"א אמר תירוץ על מעשה ראובן, ודרש בפירוש הכתוב (בראשית לה, כב) וילך ראובן, וישכב את בלהה פלגש - אביו, כלומר שהלך ראובן בעת ששכב אביו את בלהה, ובא אליו ראובן בחלום והחזיק לו טובה, שהפך בזכותו. ועוד מביא מחסיד אחד שדרש בזכותו ובא אליו ראובן בחלום ונשקו על ראשו עיי"ש.⁷

וכו' עיי"ש, היינו שרק הבורא כל עולמים יעיד עליו ואף המלאכים לא ידעו מתשובתו וכו'. והיינו טעמא שלא גילה ראובן את כוונתו על רצונו להציל את יוסף, אלא עשה בערמה להורידו לבור על מנת להוציאו אחר כך באין רואים, כי זאת היתה מדרגתו שעשה כל מעשיו בהצנע לכת. ולזה אלמלי היה יודע שהקב"ה מפרסם אותו וכותב עליו וישמע ראובן ויצילוהו מידם על כתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו, דכיון שבין כך נתפרסמה כוונתו הטובה לא היה לו ענין לעשות זאת באופן מוסתר על ידי הורדתו לבור.

⁷ זה לשונו: שמעתי מרב גדול אשכנזי ז"ל משם הרב מהרמ"א⁷ בעל המפה, שפירש שיעקב היה רוצה לשכב את בלהה פלגשו ונתקנא ראובן וכו', ויעקב אבינו ע"ה שמע שהיה הולך ראובן ועל כן לא שמש ולא הוליד. ושיעור הכתוב כך הוא, **וילך ראובן** שהיה הולך ומטייל, בזמן **וישכב את בלהה פלגש** שהיה רוצה לשכב את בלהה פלגש, ומי היה רוצה לשכב, **אביו. וישמע ישראל** שהיה הולך ראובן, ולא שמש, ולכן ויהיו **בני יעקב שנים עשר**. וסח לי הרב הנז' שקבל שראובן בחלום החזיק לו טובה שהפך בזכותו וכו'. ועתה בא לידי פירוש רבינו אפרים וכתב חז"ל: ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא וילך ראובן, הלך ראובן מן הארץ, ולמה, משום וישכב את בלהה.

אביו. ויובן כזה (בראשית לו, כט) וישכב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו וגו', ובמדרש (בראשית רבה פד, פז, יט) והיכן היה וכו', בשקו ובתעניתו, כשנפנה הלך והציץ לאותו בור הדא הוא דכתיב וישב ראובן אל הבור, אמר לו הקב"ה מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה ואיזה זה הושע, שנאמר (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אל־קך וכו' עיי"ש.⁸

⁸ הדברים שנאמרו כאן בקצרה באו בארוכה במקום אחר (שפע חיים - רעוא דרעוין, פרשת מקץ, מאמר ה, משנת תשל"ה):

וזה שמצינו (בראשית רבה פד, יט) והיכן היה וכו' בשקו ובתעניתו, דבכדי לתקן גגם זה שעבודתו היתה בגלוי, הלך וישב לו במקום אחר בבדידות ובהצנע לכת ועסק בתשובה.

ויבואר עוד דבר המדרש (שם) אמר לו הקב"ה מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה ואיזה זה הושע, שנאמר (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אל־קך עיי"ש, ועמדו בזה שהרי כבר היו אדם הראשון וקין שעשו תשובה. אלא שראובן היה הראשון שעשה תשובה בהצנע לכת, ובעוד שבשעה שהיה אצל אחיו לבש בגדים נאים ואכל ושתה, הרי בינו לבין עצמו היה יושב בשקו ותעניתו. וזה שדקדק לומר מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, היינו באופן שלא ידע מזה שום אדם ושום מלאך רק השי"ת בעצמו, ולפיכך בן בנך עומד ופותח בתשובה וכו' שובה ישראל עד ה' אל־קך דייקא, היינו שלא יהא גלוי אלא לפני ה'.

ובילקוט (הושע יד, רמז תקלב) רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר עד ה' אל־קך

הלכו להתכונן בהתנהגותו הקדושה של יעקב, אבל ראובן לפי שהיתה דרכו בהצנע לכת לא הלך יחד עמהם, וזה וילך ראובן משם בשעת אשר וישכב את בלהה פילגש, ומי שכב, אביו, וישמע ישראל מזה, אבל ידע והכיר בגדולתו שהוא גם קדוש כמו אחיו [ויהיו בני יעקב שנים עשר שכולן שוין וכולן צדיקים (רש"י)], ומה שלא הצטרף אליהם בנאום ללמוד הוא עקב היותו מסתיר את דרכיו. ומכל מקום נחשב לו הדבר לפגם, דאצל יעקב אביו היו צריכים ללמוד תמיד.¹

ובאמור בזמן החשמונאים שהיה דור מר מאוד ועשו כל מעשיהם להתייהר, לכן באו עליהם הגזירות להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך. וזה דבר המדרש, הודואים נתנו

כל העולם אינו כן, רק יש להם גוף מגושם ויצטרכו להתנהג בקדושה וטהרה להתרחק מן הנאות גשמיות. והשיב לו רב כהנא תורה היא וללמוד אני צריך, כי גם אני רוצה ללמוד איך לבוא למדריגה זו.

¹ א"ה. כפי הנראה קיצר הכותב כאן, ויתכן שנאמרו הדברים בביאור המדרש (ראה פסיקתא זוטרתא בלקח טוב, פרק לז; כתנות אור, פרשת וישב; ועוד) שאמר ראובן הילד איננו ואני אנה אני בא במעשה בלהה. דלפי מה שנתבאר כאן, בהצלת יוסף כמו במעשה בלהה אחז צדיק דרכו בהצנע לכת, שלכן ביקש להצילו באין רואים, וכשראה שלא עלתה בידו לעשות כי 'הילד איננו', נתעורר בתשובה והתודה על 'מעשה בלהה' שגם אז שגה בזה שנהג יותר מדי בהצנע לכת. – ולפי האופן הקודם יפורש, דכשראה שהילד איננו, בענותנותו תלה הדבר באשמת מעשה בלהה, שגלל כן לא זכה לעשות דבר גדול כזה.

ואלך גם אני בעקבותיהם לתריץ דחלילה לא חטא ראובן (עיין שבת נה, ב), ויפורש בכוונת הכתוב על פי מה דמצינו (ברכות סב, א) רב כהנא על גא תותיה פורייה דרב, שמעיה דשח ושחק ועשה צרכיו וכו', אמר לו כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא, אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך עכ"ל, והוא פלאי עד כמה קיימו שימוש תלמידי חכמים ובדקו אחרי רבם לדעת הדרך ילכו בה. ומה שאמר שם דמי פומיה דאבא כדלא שריף תבשילא, דהיינו כמי שלא טעם מעולם (עיין רש"י), הכוונה שבשעת מעשה היה דבוק לגמרי בעולמות העליונים ולא היה כלל בעולם הזה, וד"ל.² והנה גם השבטים הקדושים

פירוש שאביו עזב את לאה אמו וישכב את בלהה פלגש אביו. וישמע ישראל שהלך ראובן מן הארץ, ושלא אחריו, וישב ראובן, ויהיו בני יעקב שנים עשר. ולפי זה לא חטא ראובן כלל. ושמעתי שהחסיד דרש זה בדרש ברבים, ובא אליו ראובן בחלום ונשקו על ראשו עכ"ל.

² להשלמת ההבנה בזה, מן הענין להעתיק מפירוש של הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע (מהר"ש ליקוטים): שיש שתי מדריגות, מדריגת הצדיק שנודרכו כל אבריו לשם שמים בלי שום הרגש גשמיות כלל, וכאשר צריך לעשות איזה מעשה גשמי משתדל בכל כוחו להכניס בקרבו מעט ענין גשמי, וזו מדריגה גדולה מאוד; ויש צדיק שלא נודרכו אבריו כל כך, אלא שמשתדל בכל מאמציו כוחו להתנהג בקדושה וטהרה שלא יהנה משום ענין גשמי. ורב היה במדריגה הגבוהה והיה קשה לו לעשות פעולה גשמית, ולכן השתדל בפעולות שונות כדי שיוכל להוציא אל הפועל ענין גשמי. וכששמע כי רב כהנא נמצא שם אמר ליה קום פוק דלאו אורח ארעא, פירוש שדרך

רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום, נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה וכו', דלא שלטא בה עינא למעלה מעשרים אמה וכו' (רש"י), והיינו לפי שעיקר מצות נר חנוכה לקיימה בפרסומי, והמכוון בכך להראות שעל דבר זה נגזרה גזירת היוונים, לפי שבני ישראל עשו כל מעשיהם בדרך פרסום. ומובן כזה גם מעשהו של ראובן, שבאמת נתכוון להציל את יוסף ולהשיבו אל אביו, ומה שאמר להשליכו הבורה היה בשביל להסתיר את מעשיו.

אך אם היו בבור נחשים ועקרבים הרי השליכו בכך למות בטוח, כדקיימא לן (יבמות קא, א) נפל לחפורה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת (עין מורחי בראשית לו, כד), ואם כן היה מקום להוכיח מן מאמרו הנ"ל דלא סבר לה להא שהיו בו נחשים ועקרבים. על כן הסמיך הש"ס לכאן, ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום, מאי דכתיב (בראשית לו, כד) והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו עכ"ל, שרבי תנחום גופיה אמר הכי שהיו בו נחשים ועקרבים. ומה שצוה ראובן להשליכו שם אף שנתכוון להצילו, צריך לומר כמו שכתב הרמב"ן (שם פסוק כב) שהיו הנחשים ועקרבים בחורי הבור, או שהיה עמוק ולא ראה עי"ש.

*

הנה צירוף השם של חודש טבת יוצא מסופי תיבות הפסוק (תהלים לד, ד)

ריח זה ראובן שהציל את יוסף מן הבור, שהיתה לו מחשבה טובה להצילו בהוצאתו מן הבור, ומה שלא הצילו להדיא, א) לפי שהיה בוש מאוד במעשיו ולא ראה עצמו כראוי לכך שיוסף ינצל על ידו, [ועל כל פנים השתדל לעשות זאת בצנעא ובדרך ענוה], ב) שהיה תמיד מפקד שלא יתראו מעשיו לחוץ. ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה, שתקנו להדליק על פתח ביתו מבחוץ להורות על סיבת הגזירות שהיו עושים כל מעשיהם רק בחוץ, [ועל אשר לא ידעו להבחין בין הגבולות והמדרגות]. חרשים וגם ישנים צפנתי לך זו תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כשאני רואה מה גרם הפרסום הנני משתדל תמיד להצפין ולהסתיר הכל.⁴¹

*

על פי זה יש לדרוש סמוכין בשני מאמרי רבי תנחום (שבת כב, א), אמר

⁴¹ הרודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף מן הבור דייקא, ולא הציל אותו להדיא מחמת שרצה להיות בגדר הצנע לכת עם אלקיך, כי אז מובטח יותר שלא יבוא לידי פניות והתנשאות. ולכן ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה, שמדליקים על הפתח מבחוץ כנ"ל להראות שהיוונים קיבלו כוחם מזה שבני ישראל עשו מעשיהם מבחוץ, ועל ידי זה הלכו המצוות לקליפות ותרמודאי. חרשים וגם ישנים זה תורה שבכתב ותורה שבעל פה, היינו שהעושה מצוה מתורה שבכתב או מתורה שבעל פה חייב לעשות זאת באופן של דודי צפנתי לך, רצ"ל להצפין ולהסתיר את מעשיו שלא יהיו גלויים אלא לפני השי"ת, ואז גם יתקיים בו דודי צפנתי לך, שהמצוות יעלו לרצון אל השי"ת. (שפע חיים – רעוא דרעוין, פרשת מקץ, מאמר ח, משנת תשל"ה)

לידי כך, לפי שהיו עושים מדברי תורה עטרה להתגדל בהם וקרדום לחפור בהם (אבות ד, ה) לפרנסתם, והיו מרבים בדרשות של דופי, והכל עשו עם התורה הקדושה, עד שגרמו למסור התורה לכח הטומאה, והעתיקו את התורה ליונית באופן שכל גוי יכל לבוא וללמוד. וכן איתא מהאר"י הקדוש (פרע"ח שער תקון הצות פ"ג; חסד לאברהם, מעין ה, נהר כז) שנמסרו ריו וסודות התורה לחיצונים (וראה ערכי נחל לר"ה, דרוש א), ורואים זאת בחוש בומינינו, אוי לעינים שכך רואות.

גם ט' מבת הוא מן הימים שראוי להתענות בהם, ובשולחן ערוך (שם) כתוב לא נודע איזו היא הצרה שאירע בו, וכתב המגן אברהם (סק"ו) דבסליחות שלנו איתא שמת עזרא הסופר.

ובל זה גרם החטא שעשו מעשיהם בפרסום, ועל זה בא ברמז הצירוף של חודש זה בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, כלומר שאינו עובד את השי"ת רק כשהוא עם אחרים, וכל שאין כוונתו בקריאה כזאת בלתי לה' לבדו כמו דוד המלך ע"ה הרי פיו ענה בו שהוא מלא טומאה, וכי בשביל מה הוא צריך לאחרים שיגדלו וירוממו יחדיו אתו, אין זאת אלא שעושה רק להתיהר ולהתפאר. ובגלל שעשו מעשיהם בגאווה ולהתפרסם, נגרם מזה העתקת התורה ליונית, ופטירת עזרא הסופר, ואתחלתא דפורענותא של חורבן בית המקדש.

*

בעוונותינו הרכים מה נאמר ומה נדבר, אזי בימי חשמנים אחרי הנם שנמסרו גבורים ביד חלשים ורכים ביד מעטים וכו', באו בניך לדכור

גדלו להויה אתי ונרוממה שמו יחדיו (בני יששכר, מאמרי כסלו מבת, מאמר א, אות ב).

ומודעת זאת דחודש זה הוא מן החדשים השפלים (ראה עבודת ישראל, פרשת ויגש), שבו סמך מלך בבל על ירושלים (יחזקאל כה, ב; ראש השנה יח, ב), והיה אתחלתא דפורענותא (בני יששכר שם, מאמר יח, אות א). והסיבה שניתן למלך בבל כח כזה להקיף עיר הקודש ירושלים, פלטרין של מלך, לפי שהיו עושין הכל באופן שיתראו מבחוץ, בהיפוך מצדיקים שמבחוץ לא ניכר עליהם מאומה, כדוגמת הל"ו צדיקים, וכעין שנאמר באליהו (מלכים א' יח, יג) וילט פניו באדרתו, והם עשו בהיפוך דטומאתם בתוכם פנימה ומבחוץ הראו עצמם כקדושים, על כן עשה השי"ת שיבואו הרשעים להקיף סביב ירושלים מבחוץ, שאם כפנים יש טומאה זה יהא גם ניכר בחוץ. וכל זה להוציא מדעת הסוברים דעל ידי החיצוניות יתהפך גם הפנימיות, דאפילו כמה שאמרו (פסחים ג, ב) שמתוך שלא לשמה בא לשמה, יש על זה נדון גדול (עין תוספות שם), ובאיוזה סוג שלא לשמה נאמר כן, והדברים עתיקין.

גם שמונה במבת הוא מן הימים שראוי להתענות בהם, דנכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חושך בעולם שלשה ימים (שו"ע אור"ח סימן תקפ, ב), וכבר עמדו בזה דמה צרה היה בזה, הלא לפי הנראה בכך נעשה כבוד לתורה, כשראו העמים את תפארתה, ואיך ששבעים ושנים זקנים המעתיקים הסכימו כולן לדעת אחת ברוח הקודש, כמסופר בגמרא (מגילה ט, א) אבל האמת הוא שבכל נמסרה התורה לקליפות, ומזה נעשה חשכות בעולם. ומה שבאו

הכוונות, קרי"ש דרוש ו; לקוטי תורה, פרשת בשלה), ונתכוין זקני הקדוש לעורר רחמי השי"ת, שמו שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ויביא רוח טהרה על העולם.

ובמדרש (בראשית רבה ב, ד) וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן זו מלכות יון, ורוח אלקים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח עיי"ש, דהנאולה תלויה במה שיקבלו ישראל עליהם מדת והצנע לכת בהיפוך מטומאת היוונים, ושלא להיות כמו (שבת קלח, ב) עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בכתי כנסיות ובכתי מדרשות לידע אם ממאה היא ואם טהורה היא וכו', ומקשין העולם דאם יש לה שאלה בדיני טומאה וטהרה למה צריכה ליטול הככר בידה, ולדרכנו יש לומר שבכך נתכוונו חז"ל להורות על פני הדור שעושים כל מעשיהם להתראות, והאשה תטול ככר בידה להראות שהיא עובדת ה' וזהירה במהרות.

ובבר אמרו צדיקים שאין עיכוב הנאולה באשמת האוכלים נבלות וטרפות אלא בגלל אותם שאומרים אני אמלך, והיינו אלו שהם עובדים את השי"ת אבל אין תוכם ככרם, ומזה מתעכבת הנאולה. ויורמו בדבר הכתוב, ורוח אלקים זה רוחו של מלך המשיח, שכבר מרחפת עלינו, שבכל רגע הוא מוכן לבוא, ומה בכל זאת מעכב את ביאתו, על פני המים - אין מים אלא תורה (בבא קמא ז, א), שכל לימודם על פני, ואין המעשים שלהם אלא לפנים. טוב מאוד היה אלמלי אצל כל חסידים ואנשי מעשה היתה הפנימיות לפחות כחלק אחד מני אלף מהחיצוניות, ברם

ביתך וכו', (ואמר בניך דייקא, דבחינת בן היינו שעושה מאהבה ושלא על מנת לקבל פרס (וזהר ח"ג דף כמ, א ברע"מ; שם דף קט, א)), ואנן בעניותן אם כי היה גם כן מסרת רבים ביד מעטים אבל לא זכינו עדיין לבוא לדכיר ביתך, שבית המקדש חרב ונחרב, ואסור לעלות על הר הבית, וכשבאים לשם אצל כותל המערבי רואים את החורבן לפני העינים. ולשמחה מה זה עושה בהדלקת נר חנוכה על הנסים ועל הנפלאות שנעשו לאבותינו בימים ההם, כאשר אנן בחשוכא יתבינן. אם כי הננו מחוייבים ועומדים להדליק הנרות הללו להודות ולהלל לשמך הגדול, ואין לנו רשות לבטל מצוה זו שהיא מו' מצוות דרבנן, בכל זאת הלב מתעורר לבכות כשרואים איך שטמאים ועובדי עבודה זרה מסתובבים על מקום המקדש.

ולפי שאין השמחה וההודאה בשלימות הרצויה, אמרו חכמים שמדליקין בחנוכה אפילו בפתילות ושמינים גרועים שאין מדליקין בהן בשבת, ושפסולות להדליק בהן במקדש, ואם כיתה אין זקוק לה (שבת כא), להראות דכל עוד ואין לנו בית המקדש אין שמחתנו בשלימות, ואומר אך חושך ישופני, חושך ולא אור.

ואפשר שלכן אצל זקני הקדוש מצאנו זי"ע, בשולחנו הטהור בימי חנוכה לא העמידו יין רק מי דבש ('מעד'), [להראות שאין שמחה ביין]. ולפעמים נודעק זקני הקדוש: די, כבר מספיק, אל תרבה שיחה עם האשה (אבות א, ה) אשה בנימטריא דבש, עכרה"ק. וכנודע בסודם של דברים דבש בחינת מלכות (לקוטי תורה, פרשת עקב) בחינת דין, וגם תמור בחינת דין (שער

אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחירי בעולם כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו וכו' עיי"ש, ומבואר בספרים הקדושים המכוון בזה על העבודה לשם שמים בלתי לה' לבדו, ואמר כאן הנמצא בזה היינו מי שמקיים זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, שעושה כל מעשיו רק לשם שמים, אשר רוח אלקים בו זה משיח בן יוסף, לרמוז שזכה יוסף שיצא ממנו המשיח בגלל שעשה הכל בהצנע לכת.

יעזור השי"ת מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, שימי הצום יתהפכו לששון ולשמחה, ותחת אשר סמך מלך בכל יהא עתה סוף וקץ לכל צרותינו, שיתעלה הצירוף שיהא גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, שכל נבראי מעלה ומטה יברכו את שם ה'. ויורמו עוד גדלו לה' אתי, דכל תפילה^ח שאין בה ממושעי ישראל אינה תפילה שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטורת (כריתות ו, ב), ואף שאני בעצמי איני יודע להתפלל, כאשר אכלול עצמי בתוככם יתכן שיתקבלו התפילות ואוכל גם אנכי לעבוד את ה', ונרוממה שמו יחדיו. ויושיע השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, בכללות ובפרטיות, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומוזני ריחיו, וינגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

^ח לפנינו בגמרא שם איתא 'תענית', אבל בהרבה ספרים מובא הלשון כל 'תפלה' (סדר היום בסדר תפלת מנחה; שם כוונת הלולב ואגודתו; נועם אלימלך פרשת וירא ד"ה ויען אברהם; ועוד). וכן מבואר ברש"י (שמות ל, לד) על 'זחלבנה'.

דא עקא שהכל רק לפנים כעוד שתוכם מלא חשכות וטומאה.

*

בזה נבוא לביאור הכתובים. ובהקדם עוד מה שכתב במגלה עמוקות (בפרשתינו) לפרש הכתוב (מא, א) ויהי מקץ שנתים ימים על קץ הימין שאזי יהיה שנתים ימים, שיום אחד יתארך להיות כמו שנה, לכן אמר ויהי מקץ ולא אמר מסוף דמרמו על לעתיד לבוא עיי"ש. ובחתם סופר מבואר שבכל הפרשה מרמוז סוד הגאולה שלימה, דזה ענין החלומות של הפרות והשבליים, וראה יוסף [בפתרון החלום] את כל אשר יקרא לעם ישראל עד זבולא בתרייתא, ועד שממנו יצא משיח בן יוסף. גם בפסוק זה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, איתא במדרש (ראה זוהר ח"א דף קצב, ב) דקאי על מלך המשיח [ועל דרך הכתוב רוח אלקים מרחפת הנ"ל]. ויבואר לדרכנו שרמוזו כאן הכתוב התנאי לביאתו, איש אשר רוח אלקים בו דייקא, היינו בתוכיותו ופנימיותו, להסתיר מעשיו בלתי היראות כלפי חוץ, וזה מה שמעכב את הגאולה [זה שאמר 'הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו', כלומר שטרם נמצא ונתגלה זה האיש שבו רוחו של מלך המשיח, וזה בגלל הנמצא איש אשר רוח אלקים בו' כלומר שאין העבודה בדרך הצנע לכת].

ובאומרו הנמצא 'כזה' נרמוז על דרך הכתוב (ויקרא ט, ו) ויאמר משה 'זה' הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', שנדרש בתורת כהנים אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלככם, ותהיו כולכם ביראה

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

הבא לטהר מסייעין אותו

וזהו המכוון שעמדה עליהם מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך וגם ולהעבירם מחוקי רצונך, ועל דרך שכתב החיד"א (דבש לפי, מערכת ח"ת, אות כד) דחוק מורה על תשובה, והיינו שמנעו מהם לעשות תשובה שהיא רצון השי"ת. וזהו ואתה ברחמך הרבים עמדת להם, רצ"ל עמדת כמוען בעדם, דמה שאין עושין תשובה הוא מחמת שהוא בעת צרתם, והיוונים אין מניחים להם כעת לעשות תשובה, אבל אחר כך בעת הישועה בודאי יעשו נחת רוח לפני. ואכן ואחר כך באו בניך וכו', היינו שעשו כפי מענת השי"ת כביכול לפני הבית דין של מעלה, שלאחר הצרות בוודאי יעשו תשובה, עכדה"ק.

וי"ש לומר המכוון בדבריו הקדושים, שקליפת יון היתה לזרוע בבני ישראל הרגשה של יאוש, שיהיו סבורים שאין מועיל להם תשובה על חמאיהם, שננעלו בפניהם שערי תשובה ושאין הקב"ה חפץ בשימושם. וכנגדם מוטל עלינו לעקור מקרבנו טומאה וקליפה זו, שלא ליפול בשום אופן לזרועות היאוש אלא לידע שרחמי הקב"ה עלינו הם בלתי גבול וקצבה כלל וכלל, ובכל מצב

בתורה"ק (בראשית מג, מז) וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכין וגו'.

יש לדקדק באומרו הביתה ולא לבית. ואיך בקדמונים (שלמי הגבורים על המרדכי, שבת, פרק ב, אות ג) ח' הטבח עם תיבת והכין הם אותיות חנוכה, ותמוה השייכות להכא, וכן למה נבדל ונחלק האות ח' להיות בנפרד מאותיות והכ"ן.

קליפת יון להחדיר יאוש שאין מועיל תשובה

יש לבאר בהקדם מה שכתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי כסלו טבת, מאמר ה, אות סב) לבאר נוסח אומרנו 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך', והנה בימי מרדכי ואסתר הגם שנתחייבו שונאיהם של ישראל כליה מחמת חמאיהם (עין מגילה יב, א), מכל מקום אחר שנגזרה הגזירה מצינו שהרעישו עולמות בתשובה בבכי בצום ובמספר, מה שאין כן בגזירת יון, שאז לא היו יכולים להתקבץ לעשות תשובה כי הלא היו מוסתרים ומוחבאים במערות מאימת היוונים.

דבבואו לפני המלך בתשובה וחרטה אמיתית, מיד הקב"ה ירבה לסלוח ויפתח לו שערי תשובה. על כן אל יחשוב האדם שהתשובה נועדה רק לצדיקים ואנשי מעלה שנכשלו פעם באיזה חטא או פגם קל, בעוד שאנשים כמותו שהרבו לחטוא בעבירות חמורות אין מועיל להם תשובה, שכן הם הם דברי יצר הרע, ואם רק יתעורר לשוב אל ה' באמת, מיד יקבלו הקב"ה.

ואיתא בספה"ק שפתי צדיקים (פרשת חיי, ד"ה ואפ"ל עוד, בהג"ה) על הפסוק (שמות ג, ד) וירא ה' כי סר לראות, שהוא ראשי תיבות כסליו, עיי"ש לדרכו. ויש לומר, דכאן הורה לנו הקב"ה עוד לפני מתן תורה, שכל זמן שלא התקרב משה לראות, לא נתגלה אליו ה', ורק כאשר סר לראות מדוע לא יבער הסנה, אזי נתגלה אליו הקב"ה ודיבר אליו. וזה יהא לנו לאות לדורות עולם, שכאשר אך נהיה בגדר הבא לטהר, בכל מצב שהוא, נוכח שהקב"ה יסייע בעדנו. ולכן נרמזו כאן חודש כסליו, כי כאמור אנו למדים ענין זה מנס פך השמן שאירע חנוכה.

גם הגרועים ביותר יכולים לשוב ולהתקרב אל ה'

בן ידוע מצדיקי אמת (שו"ת מהרי"ט, חלק ב, אורח חיים, סימן ח; ועיין ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יז; שלה"ק, שער האותיות, קדושה; אנרא דפרקא, אות א, בשם הר"ק מלובלין זי"ע) דבעת שאלישע בן אבויה שמע בת קול המכרות ואומרת שובו בנים שובכים חוץ מאחר (חגיגה טו, א), אילו לא היה מרפה ידיו אלא צועק

שהוא יכול האדם להתרומם משפלותו, לתקן מעשיו ולהתקרב אל אבינו שבשמים אשר ידו פרוסה מתחת כסא הכבוד לקבל בעלי תשובה (פסחים קט, א). וכן נאמר (איכה ג, כב) חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, היינו בכל מצב ובכל זמן לא כלו רחמיו מלקרב אותנו אליו.

הלימוד מנס חנוכה שהבא לטהר מסייעין אותו

יש להסמיך לזה מה שכתב בספה"ק ייטב פנים (חנוכה, אות ג) ליישב קושיית הפני יהושע (שבת כא, ב) למה נזקקו לנס פך השמן בחנוכה, הלא טומאה הותרה בציבור והיו יכולים להשתמש בשמן טמא. ותירץ שהכהנים הקדושים השתדלו בכל כוחם למצוא שמן טהור, כי נפשם כלתה לקיים המצוה בשלימות הראויה, והקב"ה רצה להראות להם שמחשבתם רצויה ושמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ולכן הזמין להם פך שמן טהור, ורצה שמכאן ילמדו דהבא לטהר מסייעין אותו, עכרה"ק עיי"ש. וזהו לימוד גדול עבורנו לידע שבכל מצב שהאדם שרוי בו, אם רק יהיה בא לטהר, יסייעו אותו מן השמים.

לבן חנוכה מלשון חינוך, כי עיקר יום טוב חנוכה הוא לחנך אותנו וללמדנו שבכל מצב יכול האדם לעשות תשובה והבא לטהר מסייעין אותו בכל מדרגה שהוא, וגם אם יפול בנפילה אחר נפילה עד למדרגה הנמוכה למטה מעשרה טפחים, כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ במנגנו, מכל מקום ידע

ה' מורה על בעלי התשובה, ולכן תשובה אֲתוּן תְּשׁוּבָה ה', מורה על מה שהעולם הזה נברא בה' כדי להורות דרך תשובה. וזהו התחזקות גדולה לכני אדם שהקב"ה מלכתחילה ברא את העולם באופן שיורה על דרך תשובה, וכן אמרו חז"ל (פסחים נד, א) דתשובה קדמה לעולם.

ויבואר הא דאיתא בספ"ק ייטב פנים (אבני זכרון לר"ה, אות לד ועוד) בשם הוזהר הקדוש (פרשת פנחס, ח"ג דף רנא, ב) על הפסוק (תהלים סח, לא) גער חית קנה וגו', דעיקר עבודת הקליפות והם"מ הוא להפוך אות ה' לאות ח', עיי"ש לדרכו בקודש. ולדרכנו יש לומר דכיון שהפתח העליון שבאות ה' מורה על פתח פתוח לשבים, לכן חפצה הטומאה לסתום ולסגור הפתח ולעשותה לאות ח', כדי להביא את בני ישראל ליאוש ויסברו שנגעלו עבורם שערי תשובה, ועל ידי זה יפלו ביתר שאת בסוברם שאין להם עוד פתח ותקוה.

ויורמז בנוסח הפיוט ברוך ה' יום יום [וכידוע מספ"ק ישמח משה (פרשת ברכה, ד"ה ומן האמור פירשתי) שכל הפיוטים שהתקבלו בישראל נתחברו ברוח הקודש], וצפיר העזים הגדיל עצומיו וגו', רומז לקליפות ולכוחות מצד אומות העולם (עין דניאל ה, ה), והם מפתים את בני ישראל לאמר שאין מועיל להם תשובה, ובכך ובלבם דימו להשחית את רחומיו, להשחית את ישראל שהם רחומיו של הקב"ה, דעל ידי שלא יעשו תשובה יפלו מטה מטה.

אך הקב"ה עוזרנו על ידי כהנינו מגר מתקוממיו, דאם נשוב אל ה'

ואומר אף על פי כן אני שב בתשובה, היה מתקבל.

עוד מצינו (סנהדרין קא, ב; ירושלמי סנהדרין, פרק י, הלכה ב) לגבי מנשה מלך יהודה, מולא [רוד] של נחושת עשו לו ונתנו אותו בתוכה והיו מסיקין תחתיו, כיון שראה שצרתו צרה לא הניח עבודה זרה בעולם שלא הזכירה, כיון שלא הועיל לו כלום אמר, זכור אני שהיה אבי מקרא אותי את הפסוק הזה בבית הכנסת בצד לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלוךך ושמעת בקולו כי אל רחום ה' אלקך לא ירפך ולא ישחיתך וגו' (דברים ד, לא), הרי אני קורא אותו, אם עונה אותי מוטב ואם לאו הא כל אפייא שוין. והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו של מנשה לפני הקב"ה וכו', אמר להן אם איני מקבלו בתשובה הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה, מה עשה לו הקב"ה חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד שלו [מקום שאין מלאך יכול לשלוט (רות רבה ה, ו)] ושמע תחינתו, הדא היא דכתיב (דברי הימים ב לג, יג) ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבנהו וגו', ע"כ.

עבודת הסטרא אחרא לסתום הפתח באות ה' המורה על תשובה

מצינו בחז"ל (מנחות כט, ב) שהעולם הזה נברא בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא וכו', ומאי טעמא תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה. והיינו דצורת האות

האדם, כי הלא לשם כך נוצר, אלא על כך שלאחר שהחטיאו הלך להסיתו ולהכניס בו מחשבות שאין מועיל לו תשובה, ולא נח ולא שקט והראה בפניו את התשובה שהיא דבר קשה מאד וכהר גבוה ונשא, עד שהביאו לעצבות וליאוש לסבור שהוא במצבו השפל אינו יכול לעשות תשובה, ועל הדבר הזה בוודאי ראוי הוא לעונש. ואז יקויים הכתוב (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, וישחוט הקב"ה את יצר הרע על הענין של הר עשו, רצ"ל על מה שעשה מהתשובה ענין קשה כמו הר גבוה, ובכך מנע מאותם שחטאו לשוב אל ה'.

והצדיקים בוכים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, דאף שהיצר הרע דימה בפניהם את התשובה כהר גבוה וקשה, מכל מקום לא שמעו אליו אלא התחזקו לעשות תשובה על חטאייהם ולהתקרב אל ה'. ואילו הרשעים בוכים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה, כי עכשיו הם נוכחים שכל מה שהיצר הרע צייר בפניהם היה דמיון בלבד, ובאמת שעל ידי מחשבה טובה והרהור קל של תשובה וחרטה היה הקב"ה מקבלם באהבה עד שהיו זוכים להתעלות יותר ויותר.

ראובן היה בא לטהר להציל את יוסף וסייעו בעדו מן השמים

בגמרא (שבת כא, ב) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מנימו משמיה דרב תנחום גר של חנוכה שהניחה למעלה

באמת יעזרו הבהנים הקדושים צדיקי אמת להדריך אותנו בדרך האמת שמועיל לנו תשובה ושיכולים לעלות במסילה העולה בית א-ל, כמו שהכהנים בימי חשמונאי על ידי שהיו באים לטהר לחפש שמן טהור, סייעו בעדם מן השמים. וסיבת הדבר הוא חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, ואין הקב"ה חפץ אף במפלתן של רשעים, והקב"ה חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, ולא יחפוץ במות המת כי אם בשוכו מדרכו וחיה, ואפילו אם יהיה האדם בנוקבא דתהומא רבה מלא חטאים מכף רגל ועד ראש, מכל מקום כשירים ראשו כלפי מעלה יקבלו הקב"ה באהבה.

שחיתת היצר הרע כעונש על היאוש שהכניס באדם

חז"ל אמרו (סוכה נב, א) לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושחטמו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה. ולכאורה תמוה למה יגיע ליצר הרע עונש כל כך, והלא הוא עשה את שליחותו שלמענו נברא, להחטיא בני אדם, ומשום מאי מיחייב. וגם צריך ביאור היאך באמת נראה היצר הרע, האם הוא כהר גבוה או כחוט השערה.

ויש לומר שעונשו של היצר הרע לא יהיה על עצם הדבר שהחטיא את

אשר במדבר ויד אל תשלחו בו וגו', ובכך סמך על הקב"ה שבוודאי יקיים בו מסייעין אותו ויציל את יוסף ממות לחיים.

בזה אתי שפיר סמיכות ב' המאמרים, ששניהם מורים לנו על היכולת לשוב תמיד אל ה', ועל ידי פעולה שלנו נהיה באים לטהר, והקב"ה יסייע בעדנו. ולכן גם מדליקין מבחויץ (שבת כב, א), כי חנוכה הוא זמן של להורות תשובה גם לאלו שכבר נתרחקו כל כך והם עומדים בחויץ מחמת שמרגישים שעליהם נאמר (שמואל א כו, יט) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', והם בדרך סביב רשעים יתהלכון (תהלים יב, ט), כי גם להם הקב"ה מצפה שישובו אליו בתשובה ואז יקבלם אליו באהבה.

לכן יוסף הצדיק דייקא, שראה שנתקיים על ידי הצלתו ענין זה של הבא לטהר מסייעין אותו, אמר לאשר על ביתו, **הבא את האנשים הביתה**, עם אות ה', דכאמור אות ה' מורה על תשובה, ולכן נברא העולם באות ה' להורות שבכל מצב יכול האדם לשוב הביתה אל אביו שבשמים. וזהו הרמז וטבוח טבח וזבח, שנרמז בו חנוכה, כי הלא זהו ענין חנוכה ללמדנו דהבא לטהר מסייעין אותו. והאות ח' הוא בנפרד, כי כאמור עבודת הטומאה היא לסתום הפתח באות ה' ולעשותו ח' כדי לרמות לאדם שאין מועיל לו תשובה, אבל אנו מתחזקים בלימוד מימי החנוכה שבכל מצב יכולים להתקרב אל ה'.

מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת מקץ תשנ"ב

מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי, ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום מאי דכתיב (בראשית לו, כד) והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. וצריך ביאור סמיכות המאמרים דרב תנחום אהרדי.

ויש לומר בדרך רמז, כי כאמור חנוכה מלשון חינוך, להורות לנו שבכל מצב מועיל תשובה והבא לטהר מסייעין אותו, ולא כאותם הסבורים שהתשובה נועדה רק עבור צדיקים ויראי ה' שנכשלו פעם באיזה עבירה קלה או פגם דקה מן הדקה, וזהו ברמז שמניחם למעלה מכ' אמה, רצ"ל שמדמה בעצמו שענין חנוכה המורה על קבלת התשובה הוא רק לאנשים גבוהים בעלי מדרגה, ומחשבה זו פסולה היא, שכן באמת התשובה מיועדת לכל אדם באשר הוא, וגם מי שנפל לכירא עמיקתא עד מאד.

וענין זה של הבא לטהר מסייעין אותו רואים גם אצל ראובן, דכתיב ביה (בראשית לו, כב) וישמע ראובן ויצילוהו מידם, ולכאורה איזה הצלה יש בזה שמשליכו לבור נחשים ועקרבים. אמנם ראובן ברוב קדושתו בראותו כי כלו כל הקיצין ושאחיו עומדים להרוג את יוסף ואין שום ברירה ויכולת להצילו, מיכם עצה להיות על כל פנים בדרך הבא לטהר על ידי שיוציא את יוסף מידי אחיו לאמר (שם, כב-כג) לא נכנו נפש וגו' אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור הזה

הרה"ג ר' ישראל משה צבי בויס שליט"א

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויד"ש הבה"ח מורינו יקותיאל יהודה שיחי
לרגל שמחת אירוסיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' זאב נחמן ויינברגר הי"ו

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י
ולזכות בנו הב' אלתר בן ציון שיחי שנכנס לעול המצוות במזל טוב
יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג ר' משה נתן נטע הלוי דופלט שליט"א

ירושלים

בן הרה"ח ר' חיים מאיר הלוי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שמואל חיים הרשקוביץ הי"ו

לזכות בנו הב' יצחק אייזיק שיחי

שנכנס לעול המצוות במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ד קלונימוס קלמן שימון הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ג ר' יחזקאל שרגא שליט"א, וחתן הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן הי"ו

לזכות בנו אברהם שמעיה שיחי שנולד במזל טוב

יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר אשר אייזנבך הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ג ר' חיים יהודה שליט"א, וחתן הרה"ג ר' שמואל ייגר שליט"א

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

לעילוי נשמת

מרת אייגא ע"ה בת הרה"ח ר' יעקב ז"ל

נלב"ע ביום ג' טבת תשנ"ב

תנצב"ה

הרה"ח ר' אשר ענזיל קורנפלד הי"ו - ירושלים
והרה"ח ר' נתן יהודה קורנפלד הי"ו - ביתר עילית
לעילוי נשמות

אביהם הרה"ח ר' יצחק ז"ל ב"ר נתן יהודה הי"ד
נלב"ע ביום ד' טבת תשמ"ח
אימם מרת **נעכא** ע"ה ב"ר שלמה פרידמן ז"ל
נלב"ע ביום א' דראש השנה תשפ"ב
וזקינתם מרת **פערל** ע"ה ב"ר ישראל ז"ל
נלב"ע ביום ו' טבת תשמ"ג
ומרת ה**רסה** ע"ה ב"ר אשר ענזיל ז"ל **פרידמן**
נלב"ע ביום כ"ט כסלו תשל"ז
תנצב"ה

הרה"ח ר' אברהם נפתלי הערץ **רייכמן** הי"ו - קרית צאנו, נתניה
הרה"ח ר' עזריאל **רייכמן** הי"ו - קרית צאנו, נתניה
הרה"ח ר' יוסף **רייכמן** הי"ו - ביתר עילית
הרה"ח ר' בן **ציון רייכמן** הי"ו - בית שמש
לעילוי נשמת

אביהם הרה"ח ר' דוד בן הרה"ח ר' ברוך ז"ל **רייכמן**
נלב"ע ביום ו' טבת תש"ע
תנצב"ה

הרה"ח הרב ישראל הלוי פולק שליט"א
קרית צאנו, נתניה
לעילוי נשמת
חמיו הרה"ח ר' אלהנן שלמה זלמן בן הרה"ח ר' יעקב ז"ל
הרבסט
נלב"ע ביום ז' בטבת תשמ"ה
תנצב"ה

לעילוי נשמות
הרה"ח ר' אברהם מיכאל **יעקב** ב"ר צבי דוד ז"ל
נלב"ע ביום ח' טבת תשנ"ז
וזונתו מרת **בלומא** ע"ה ב"ר שלמה יהודה ז"ל
נלב"ע ביום י"ג טבת תשע"ד
לא השאירו אחריהם זש"ק ונא ללמוד ולהתפלל לעילוי נשמתם
תנצב"ה

המחותנים, הרה"ח ר' משה מאיר וקסמן הי"ו

בני ברק

והרב אברהם אבא שמרלר שליט"א

קרית צאנו, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו ישראל וקסמן שיחי
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת נישואיהם במזל טוב

החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, ו' טבת, באולם 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' עזריאל שטיין הי"ו

קרית צאנו, טבריה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח יחיאל שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' שמואל אפרים זלמן הכהן לוינשטיין הי"ו

החתונה אי"ה ביום שלישי הבעל"ט, ז' טבת, באולם 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' שלום צבי ארנפלד הי"ו

בני ברק

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח חיים אלעזר שיחי

לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' עמרם דייטש הי"ו

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, ח' טבת, באולם 'היכל רוזנברג' קרית צאנו נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ג רבי יעקב אברהם כהן שליט"א

רב שכונת 'דמת הצפון' ירושלים

לזכות בתו תחי' לרגל שמחת אירוסיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח משה סופר שיחי

בן הרה"ג ר' מרדכי יהודה שליט"א, ר"מ בישיבת ערלוי

בן הגה"צ רבי יעקב שליט"א, רב ואב"ד קהל חסידי ערלוי בביתר עילית

וחתן האדמו"ר משעדליץ שליט"א

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י